

**КОЛЕДЖ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ  
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ  
«ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»**

**Музично-педагогічне відділення  
Циклова комісія викладачів музично-теоретичної  
та вокально-хорової підготовки**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**  
Заступник директора навчальної роботи  
**Оксана КОГУТЮК**  
«30» серпня 2024 року



**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
ЩОДО ПІДГОТОВКИ, НАПИСАННЯ ТА  
ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ**

освітня програма профільної середньої освіти  
підготовки фахового молодшого бакалавра  
за галуззю знань **01 Освіта / Педагогіка**  
спеціальності **014 Середня освіта (Музичне мистецтво)**

Вінниця 2024

Методичні рекомендації щодо підготовки, написання та захисту курсової роботи з підготовки з підготовки фахових молодших бакалаврів за галуззю знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво); предметна спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

**РОЗРОБНИК(И):**

канд. пед. наук **Наталя ЧОРНА**, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

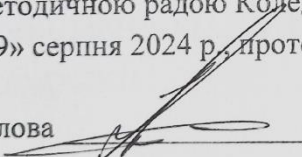
**РЕЦЕНЗЕНТИ:**

**Майя МОРОЗ** – доктор педагогічних наук, професор, декан гуманітарно-педагогічного факультету Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж».

**Оксана ГАВРИЛЮК** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики музичного виховання Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж».


**СХВАЛЕНО**

Методичною радою Коледжу фахової передвищої освіти «29» серпня 2024 р., протокол № 1

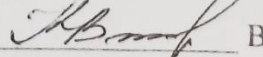
Голова  канд. пед. наук, доц. **Андрій КРИЖАНОВСЬКИЙ**

**ПОГОДЖЕНО**

Гарант освітньо-професійної програми Середня освіта (Музичне мистецтво)

 канд. пед. наук **Наталя ЧОРНА**

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії викладачів музично-теоретичної та вокально-хорової підготовки «28» серпня 2024 р., протокол № 1

Голова циклової комісії  **Володимир КОВАЛЬЧУК**

## ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	7
2. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	7
3. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	12
3.1. Загальні вимоги до структури і тексту курсової роботи.....	12
3.2. Титульний аркуш.....	12
3.3. Зміст курсової роботи.....	13
3.4. Вступ.....	13
3.5. Основна частина.....	16
3.6. Висновки.....	18
3.7. Список використаних джерел.....	19
3.8. Додатки.....	20
4. ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	20
5. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	24
6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ Й ТИПОВІ НЕДОЛІКИ.....	26
7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	27
ДОДАТКИ.....	30

## ВСТУП

Сучасний етап розвитку українського суспільства значно посилює вимоги до наукової компетентності здобувачів фахової передвищої освіти. Відповідно до Закону України «Про фахову передвищу освіту», дослідницька діяльність у сфері фахової передвищої освіти є невід’ємною складовою освітнього процесу, що спрямована на інтелектуальний розвиток молодого покоління, оволодіння інформаційними технологіями, формування готовності до самоосвіти та здатності до творчого мислення.

Підвищення рівня наукової підготовки є характерною ознакою сьогодення особливо в галузі педагогічної освіти. Адже сучасна школа передбачає потужну наукову діяльність (науково-дослідницьку роботу, експериментальну роботу, науково-методичні семінари, конференції, олімпіади, конкурси, наукові й мистецькі проєкти тощо), що зобов’язує вчителя володіти не лише теоретичними знаннями з певних галузей, але й методичними аспектами здійснення науково-педагогічних досліджень.

Сучасні освітньо-професійні програми підготовки здобувачів фахової передвищої освіти передбачають написання курсових робіт, метою яких є формування загальних і спеціальних компетентностей.

Курсова робота – це самостійна кваліфікаційна науково-дослідна робота, підготовка, написання і публічний захист якої є умовою отримання здобувачами освіти освітнього ступеня «фаховий молодший бакалавр».

Освітньо-професійною програмою Середня освіта (Музичне мистецтво) підготовки фахового молодшого бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка передбачено написання курсових робіт на 4-ому курсі з метою закріплення, поглиблення й узагальнення знань, отриманих здобувачами освіти у процесі вивчення освітніх компонентів «Методика виховання в ЗДО», «Методика навчання музичного мистецтва в ЗЗСО» та «Педагогіка».

Відповідно до вимог, визначених в ОПП, здобувачі освіти освітнього ступеня фаховий молодший бакалавр мають здобути:

### **Програмні компетентності:**

Інтегральна компетентність

**ІК 1.** Вміти вирішувати типові спеціалізовані задачі в галузі середньої освіти та педагогіки або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів педагогічних наук та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності:

**ЗК 2.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей

розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

**ЗК 3.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

**ЗК 6.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

**ЗК 7.** Здатність застосовувати знання предметної галузі у практичних ситуаціях.

**ЗК 8.** Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

**ЗК 9.** Здатність до особистісного та професійного саморозвитку.

**ЗК 10.** Здатність до професійної мобільності, пристосування до змін в освітньому середовищі.

Спеціальні компетентності:

**СК 1.** Здатність враховувати в освітньому процесі вікові особливості учнів.

**СК 2.** Здатність до використання предметних знань в освітньому процесі.

**СК 3.** Здатність до інтеграції предметних знань з різних освітніх галузей.

**СК 4.** Здатність до добору й застосування доцільних форм, методів, технологій та засобів навчання.

**СК 5.** Здатність до використання відкритих ресурсів, інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій в освітньому процесі.

**СК 11.** Здатність до використання освітніх інновацій у професійній діяльності.

**Результати навчання:**

**РН 1.** Здійснювати професійну діяльність державною мовою як усно, так і письмово.

**РН 3.** Аналізувати можливості професійного розвитку з урахуванням умов педагогічної діяльності та індивідуальних запитів і потреб.

**РН 4.** Враховувати вікові особливості учнів в освітньому процесі для забезпечення його ефективності.

**РН 11.** Застосовувати інновації у професійній діяльності.

**РН 12** Оцінювати власну педагогічну діяльність відповідно до визначених критеріїв.

**РН 16.** Демонструвати знання етичних, соціальних норм та прав людини, що ґрунтуються на основі сформованих ціннісних орієнтирів.

**РН 17.** Використовувати теоретичні знання, практичні уміння та навички, набуті в процесі інструментальної та вокально-хорової підготовки, в музично-педагогічній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні **знати:**

- особливості предметної області та професійної діяльності;
- основні положення методики та методології наукових досліджень;
- методи теоретичного аналізу, практичної апробації, обробки, оформлення та презентації результатів виконаної дослідницької роботи;
- методологічні основи досліджень у сфері музичного виховання та освіти;
- елементи теоретичного та експериментального дослідження для підвищення ефективності мистецько-педагогічної діяльності;
- етапи педагогічного експерименту, їх планування і проведення;
- методику та етапи організації і проведення спостережень;
- соціометричні методи та методику їх проведення;
- тестові методики: поняття, види, етапи проведення та вимоги до них;
- вимоги до оформлення та захисту результатів дослідження.

**уміти:**

- самостійно вести науковий пошук і розв'язувати конкретні наукові завдання;
- знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел;
- свідомо обирати шляхи вирішення непередбачуваних проблем у професійній діяльності;
- розкривати системно-структурні зв'язки філософських, музикознавчих, музично-педагогічних, культурологічних, методичних понять;
- застосовувати елементи теоретичного та експериментального дослідження для підвищення ефективності мистецько-педагогічної діяльності;
- здійснювати добір методів і засобів діагностування, корекції особистісного і музичного (художнього) розвитку дітей дошкільного віку та учнів закладів загальної середньої освіти;
- володіти навичками аналізу і синтезу, виокремлення головного в освітній та організаційній діяльності вчителя та музичного керівника.

Пропоновані методичні рекомендації призначені допомогти здобувачам освіти подолати труднощі у здійсненні науково-дослідної роботи, оволодіти технологією написання курсових робіт. Подано вимоги та методичні рекомендації щодо структури, змісту, оформлення й захисту науково-дослідних праць, описані критерії їх оцінювання. Здобувачі освіти повинні набути вміння щодо користування науково-методичною літературою, а також оволодіти навичками комп'ютерної обробки даних, методами інформаційного пошуку.

## 1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

**Мета курсової роботи** полягає у формуванні знань, умінь та навичок у здобувачів освіти спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) щодо організації, здійснення та оформлення науково-дослідної роботи в галузі музичного навчання та виховання; систематизації, узагальненні та науковому обґрунтуванні результатів власних досліджень, розвитку їх творчого мислення.

### **Завдання курсової роботи:**

- здійснити аналіз та різноаспектне вивчення проблеми дослідження на основі оволодіння методами наукового пошуку;
- аналізувати сучасні соціальні, освітньо-культурні процеси та явища;
- визначити сучасні тенденції розвитку музичного навчання та виховання молодого покоління й обґрунтувати актуальність проблеми дослідження;
- здійснити аналіз сучасних джерел і публікацій й пошук наукових досягнень щодо проблеми дослідження;
- ознайомитись з історичними чинниками виникнення наукової проблеми;
- визначити науково-категоріальний апарат дослідження;
- з'ясувати сутність та зміст ключових понять, термінів та символіки;
- висвітлити теоретико-методичні засади наукового дослідження;
- використовувати методологію здійснення наукового дослідження;
- застосувати набутий досвід щодо чіткого, послідовного викладення теоретичних положень;
- застосовувати навички самостійної роботи і оволодіння методикою дослідження;
- опанувати сучасними інформаційними технологіями щодо оформлення наукового тексту;
- розвивати вміння узагальнення результатів дослідження й оформлення підсумків виконаної роботи;
- здійснити апробацію результатів науково-дослідної роботи;
- розробляти конкретні методичні рекомендації щодо розв'язання проблеми дослідження.

## 2. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота є основною формою атестації здобувачів освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) освітнього ступеня фаховий молодший бакалавр.

Тематика курсових робіт з освітніх компонентів «Методика виховання в ЗДО», «Методика навчання музичного мистецтва в ЗЗСО» та «Педагогіка» та порядок їх виконання затверджуються на засіданні випускової циклової комісії.

Тему курсової роботи здобувачі освіти обирають самостійно із затвердженого цикловою комісією переліку тем з відповідного освітнього компонента, а також мають право запропонувати власну тему з необхідним обґрунтуванням доцільності її розробки.

Теми курсових робіт мають відповідати сучасному стану розвитку педагогіки, психології, методик музичного виховання, актуальним завданням розбудови національної системи освіти, потребам виховного та освітнього процесу в ЗДО та ЗЗСО.

Отже, наукова актуальність є основною вимогою до формулювання теми наукового дослідження.

Виконання курсової (кваліфікаційної) роботи організовується відповідно до графіку, затвердженого цикловою комісією.

У процесі написання курсової роботи умовно виокремлюють такі основні напрямки:

1. Розробка загального алгоритму наукового дослідження.
2. Планування наукового дослідження.
3. Пошук, накопичення і обробка наукової інформації.

Формулювання змісту курсової роботи здійснюється на першому етапі. Таким чином, на початку дослідження дуже важливо якомога конкретніше уявити собі загальний результат дослідження. Слід чітко визначити мету даної роботи, предмет, об'єкт, завдання, спрогнозувати теоретичне чи практичне спрямування, проаналізувати матеріали необхідні для розкриття її змісту, обрати методи наукового дослідження.

#### **1. Загальний алгоритм наукового дослідження:**

- виявлення проблеми і вибір теми,
- обґрунтування актуальності обраної теми,
- постановка мети і конкретних завдань дослідження,
- визначення об'єкта і предмета дослідження,
- формулювання передбачуваних результатів,
- вибір методів (методики) проведення дослідження,
- опис процесу дослідження,
- обговорення результатів дослідження,
- формулювання висновків і оцінка отриманих результатів.

#### **2. Планування наукового дослідження.**

Підготовка і захист курсової роботи складається з низки послідовних *етапів*. Порядок підготовки, написання і захисту курсової роботи здобувачі освіти погоджують із науковим керівником.

На першому етапі потрібно обрати тему курсової роботи з урахуванням наукових інтересів та майбутньої професійної діяльності.



На другому етапі слід обговорити основні напрями дослідження з науковим керівником, здійснити попередній пошук і вивчення літератури, на підставі якої складається зміст роботи.

На третьому етапі здобувач освіти має отримати завдання для курсової роботи і, керуючись ним, здійснювати аналіз наукової літератури. Цей етап поєднується з проходженням практики.

Завдання щодо виконання курсової роботи формулює науковий керівник. Основою для складання завдання щодо виконання курсової роботи є попередній план, складений студентом та узгоджений з науковим керівником.

Четвертий етап передбачає узагальнення результатів дослідження, а також аналіз, систематизацію та формулювання обґрунтованих і логічно послідовних висновків. Здобувач освіти має підготувати і подати *препринт* роботи (від. англ. перед, друк – попередня публікація матеріалів).

П'ятий етап передбачає оформлення рукопису відповідно до запропонованих вимог щодо виконання курсових робіт.

Підготовка до захисту курсової роботи, рецензування роботи та попередній її захист – завдання шостого етапу.

Курсова робота, написана і оформлена відповідно до встановлених вимог, подається для ознайомлення у встановлений термін.

Наявність позитивного *відгуку наукового керівника* засвідчує можливість її допуску до захисту.

Згідно з графіком, затвердженим цикловою комісією, здійснюється *попередній захист* курсової роботи.

За результатами попереднього захисту циклова комісія надає вказівки щодо усунення виявлених недоліків роботи та приймає рішення щодо допуску студента до захисту курсової роботи.

Захист курсової роботи – це завершальний етап, який відбувається на засіданні Екзаменаційної комісії в затверджені терміни.

Слід зазначити, що успіх і результативність написання курсової роботи залежить від уміння здобувача освіти планувати своє дослідження і виконувати окреслений план.

Головним орієнтиром курсової роботи є логічно складений зміст курсової роботи, який, як правило, складається з 2-ох розділів і 4-6 підрозділів.

Таким чином, у ході написання курсової роботи слід створювати декілька планів:

– робочий план, що враховує всі основні характеристики предмета дослідження;

– розгорнутий план по кожному розділу, що забезпечує логічну будову й послідовність викладення тексту;

- план розрахунку обсягу роботи по розділах і параграфах;
- план підготовки та подання публікацій і апробацій;
- план наукової доповіді для захисту результатів дослідження.

**3. Пошук, накопичення і обробка інформації**, необхідної для підготовки наукового дослідження, мають забезпечити всебічне ознайомлення з об'єктом дослідження, з'ясування всіх необхідних і суттєвих аспектів предмета дослідження, виявлення складних, суперечливих питань щодо предмета дослідження, які потребують розв'язання.

Слід враховувати основні рекомендації щодо здійснення **аналізу наукової літератури**, який має певну послідовність:

1. Первинний пошук літератури (бібліографічний пошук) з проблеми дослідження:

- підбір літератури, логіка і послідовність роботи над нею визначаються специфікою обраної теми дослідження (ефективність роботи дослідника безпосередньо залежить від кількості і якості літератури);

- при обранні літератури рекомендується, в першу чергу, зупинитися на якомусь широкому фундаментальному джерелі, в якому розглядається обрана тема, і рухатися далі в напрямі від загального до конкретного – від базисних положень до більш конкретних;

- далі слід продовжувати пошук вузькоспеціалізованого матеріалу – наукових статей в періодичних виданнях (при роботі зі статтями необхідно ретельно відокремлювати головне від другорядного, достовірну інформацію від припущень);

- пошук необхідної літератури здійснюється в монографіях, статтях, фахових виданнях, довідкових матеріалах, у мережі Інтернет (пошукові системи електронних бібліотек і сайтів, де розміщені журнали, монографії та інші наукові джерела).

2. Первинне знайомство з обраною літературою, проведення попереднього аналізу змісту. На цьому етапі відбувається читання, систематизація обраного матеріалу, відбір необхідних фактичних даних, складання бібліографії. Оскільки обсяг літератури в процесі роботи зростає, то виникає необхідність правильно організувати послідовність розгляду бібліографічного матеріалу (сортувати за ступенем важливості і складності). Отже, вибудовуючи свою роботу, дослідник повинен чітко визначити та обґрунтувати, які теорії та концепції є базовими, а на які тільки планує посилається у процесі аналізу джерел.

3. Складання плану роботи з науковими джерелами передбачає відображення актуальності дослідження, врахування порядку, в якому подані джерела. План повинен бути конкретним, структурованим і актуальним з урахуванням наявної сучасної літератури (хронологічний принцип).

4. Етап огляду додаткової літератури є умовним, він здійснюється протягом усього періоду написання курсової роботи.

5. Вивчення літератури за обраною темою:

– при зборі матеріалу не слід прагнути виключно до запозичення інформації. Огляд краще описати «своїми словами», чітко дотримуючись термінології роботи, яка вивчається, зіставляючи і аналізуючи знайдені дані;

– необхідно використовувати для огляду лише інформацію, що висвітлює проблему дослідження (критерієм оцінки прочитаного є можливість його практичного використання в дослідницькій роботі).

6. Робота з текстом також повинна відбуватися за послідовністю:

- загальне ознайомлення з текстом по змісту;
- попередній перегляд змісту тексту з метою визначення, про що йде мова;
- вибіркове читання найбільш значимого матеріалу;
- копіювання ідей, які є цікавими;
- перевірка, узагальнення та критична оцінка записаного, його редагування для можливого використання у роботі;
- перевірка правильності розуміння окремих понять за допомогою довідкової літератури.

7. Складання стислого конспекту:

– у процесі вивчення кожного джерела необхідно конспектувати (цитувати, перефразувати) найбільш важливі моменти, створювати своєрідний банк даних по виділеній темі, які можуть стати в нагоді в подальшій дослідницькій роботі, як-то: цікаві думки, факти, цифри, різні точки зору, цитати та тези;

– форми запису можуть бути різноманітними, найбільш поширеною є виписки з аналізованих документів, наукових джерел (статей, книг, монографій та ін.);

– рекомендується точно вказувати джерело запозичення, щоб при необхідності його легко було знайти (записувати (на паперових носіях, електронних файлах) увесь зміст необхідно оптимальним для дослідника способом, вибравши метод, відповідний індивідуальним особливостям, темпу мислення, обсягу пам'яті, широті асоціативних зв'язків, ретельно звіряючи текст переказу з першоджерелом);

– з перших етапів огляду літератури правильно складати посилання на джерела;

– кожна цитата повинна мати посилання на конкретного автора і конкретну роботу (статтю, главу в книзі, монографію – з точною інформацією про всі вихідні дані (рік, видавництво) і обов'язковим зазначенням сторінки, на якій розташований цитований матеріал.

8. Класифікація зібраного матеріалу передбачає аналіз та синтез, групування, зіставлення та порівняння, що надає можливість знайти логічний шлях висвітлення проблеми.

Класифікація є однією з центральних і істотних частин загальної методології будь-якого наукового дослідження, що полегшує пошук і допомагає встановити раніше невиявлені зв'язки і закономірності.

При аналізі наукової літератури необхідно враховувати, що основні підходи до досліджуваної проблеми, які викладені в літературі, повинні бути критично проаналізовані, зіставлені і зроблені відповідні узагальнення і висновки.

### **3. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ**

#### **3.1. Загальні вимоги до структури та обсягу курсової роботи**

Структура курсової роботи має містити такі основні розділи, які розташовують у вказаній послідовності:

1. Титульний аркуш.
2. Зміст.
3. Вступ.
4. Основну частину.
5. Висновки.
6. Список використаних джерел.
7. Додатки.

Обсяг курсової роботи – 25-35 сторінок (Додаток А).

Список використаних джерел – не менше 25 найменувань із обов'язковим посиланням на них у тексті роботи.

**3.2. Титульний аркуш** є першою сторінкою курсової роботи й основним джерелом бібліографічної інформації, необхідної для оброблення та пошуку документа.

Титульний аркуш курсової роботи має містити таку інформацію:

- назва міністерства, навчального закладу, факультету, кафедри;
- назва дисципліни та теми курсової роботи;
- прізвище, ім'я, по батькові здобувача освіти, курс, номер навчальної групи;
- науковий ступінь, вчене звання, посаду, прізвище, ініціали наукового керівника;
- результат оцінювання;
- підписи, прізвища та ініціали голови та членів комісії;
- місто, рік виконання.

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи здобувачів освіти освітнього ступеня фаховий молодший бакалавр подано в додатку Б.

### 3.3. Зміст курсової роботи

Зміст подають на другому аркуші курсової роботи. Він містить перелік усіх розділів, підрозділів та пунктів, найменування та нумерацію сторінок усіх структурних частин курсової роботи (вступ, заголовки розділів та параграфів, висновки, список використаних джерел, додатки (Додаток В)).

### 3.4. Вступ

Вступ – важливий структурний підрозділ курсової роботи, який розкриває сутність і стан досліджуваної проблеми, її значущість і актуальність, підстави до формулювання теми, обґрунтування необхідності здійснення дослідження.

У Вступі має бути подана загальна характеристика курсової роботи у рекомендованій послідовності:

- ✓ Актуальність проблеми.
- ✓ Аналіз наукових праць та публікацій.
- ✓ Об'єкт дослідження.
- ✓ Предмет дослідження.
- ✓ Мета дослідження.
- ✓ Завдання.
- ✓ Методи дослідження;
- ✓ Апробація результатів дослідження.
- ✓ Практичне значення дослідження;
- ✓ База дослідження;
- ✓ Структура дослідження.

**Актуальність проблеми дослідження**, яка зумовила вибір теми курсової роботи передбачає розв'язання складного пізнавального завдання, що являє собою суттєвий теоретичний і практичний інтерес для науки.

Актуальність (від лат. *actualis* – фактично існуючий – справжній, сучасний) – значущість чого-небудь на даний момент, сучасність, важливість досліджуваної проблеми в суспільному житті й обґрунтування причин, за якими обрана тема дослідження.

Обґрунтування актуальності теми дослідження здійснюється на основі аналізу проблемної ситуації. З метою висвітлення актуальності теми дослідження необхідно звернути увагу на такі аспекти:

- концепцію державної політики у сфері освіти;
- посилання на державні документи, в яких визначаються або закладаються замовлення на дослідження освітніх проблем;
- корисність і доцільність розробки проблеми для практичних питань для ЗДО і ЗЗСО.

**Постановка проблеми** передбачає коротке розкриття її сутності та обґрунтування потреби у проведенні дослідження у відповідному напрямку.

Автор повинен дослідити ступінь висвітлення теми в науковій літературі. При цьому необхідно детально й повно охарактеризувати конкретний внесок різних вчених (вітчизняних та зарубіжних) у розробку досліджуваної теми, а також окреслити наявні прогалини.

Проблема – це межа між знанням і незнанням з предмету дослідження, тому вона має відповідати вимогам актуальності, новизни, мати теоретичне і практичне значення. Тема має відображати об'єкт, предмет, мету і завдання.

Опис актуальності дослідження має бути лаконічним, чітким, логічно побудованим і не перевищувати 2 сторінки. Якщо тема, проблема та причини її актуальності конкретно сформульовані, то легко можна визначити об'єкт і предмет дослідження, його мету, гіпотезу і завдання.

**Об'єкт дослідження** – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і спонукає до нового дослідження.

**Предмет дослідження** міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виокремлюється та його частина, яка є предметом дослідження.

Саме на нього спрямована основна увага автора, оскільки предмет дослідження формулює тему курсової роботи, яка розміщується на титульному аркуші як її назва.

Об'єкт дослідження являє собою знання, що породжують проблемну ситуацію, об'єднане в певному понятті або системі понять, і визначається як сфера наукових пошуків даного дослідження. Для об'єкта дослідження підбирається індекс універсальної десятикової класифікації (УДК).

Предмет дослідження можна визначити як нове наукове знання про об'єкт дослідження, що отримує автор у результаті наукових пошуків. До складу предмета дослідження може увійти й інструмент отримання цього нового наукового знання про об'єкт дослідження, якщо він має істотні ознаки новизни. Предмет дослідження, як правило, перебуває у межах об'єкта дослідження.

Найбільш простий спосіб побудови предмета дослідження полягає в тому, що автор відбирає перелік питань, що підлягають розгляду, і вибудовує їх у послідовності. Так вибудовується схема наукового дослідження. Кожний пункт доповнюється характеристикою новизни, корисності, вірогідності.

Слід зауважити, що особистий внесок автора полягає у визначенні мети, завдань, розробці методики дослідження, особистій участі у проведенні досліджень, накопиченні теоретичного та експериментального матеріалу, аналізі результатів дослідження та їх статистичній обробці, впровадженні результатів дослідження у практику роботи.

У вступі необхідно також сформулювати мету дослідження, визначити основні завдання і вказати питання, які необхідно висвітлити у курсовій роботі. Ці формулювання повинні бути короткими, чіткими, логічно послідовними, з бездоганним дотриманням принципу субординації мети і завдань.

**Мета дослідження** є орієнтиром на те, що пропонує передбачуваний результат, головний зміст роботи, який спрямовує науковий пошук на одержання нових знань про предмет та їх експериментальну апробацію, вона пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом його досягнення.

Мета дослідження: *обґрунтувати, теоретико-методичний аналіз ...*

Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

**Завдання дослідження** – це конкретизація загальної мети (що, як і в якій послідовності потрібно зробити, щоб досягти мети).

Завдання завжди впливають із логіки дослідження і формулюються в наказовій формі: *визначити...; виявити...; з'ясувати...; розробити...; проаналізувати...; експериментально перевірити..., узагальнити... та ін.*

У вступі курсової роботи подається перелік використаних **методів дослідження** для досягнення визначеної мети. Перераховувати їх треба не відповідно до змісту роботи, коротко та змістовно, визначаючи, що саме досліджувалось і яким методом.

**Метод** (від грецького *methodos* – шлях до чого-небудь) – шлях дослідження, шлях пізнання, теорія, вчення, свідомий спосіб досягнення певного результату, здійснення певної діяльності, вирішення певних задач; засіб досягнення мети, спосіб дослідження явища, який визначає планомірний підхід до їх наукового пізнання та встановлення істини.

**Методика** (від. грец. *сукупність методів*) – сукупність методів дослідження, що призводить до заздалегідь визначеного результату.

Методика наукового дослідження передбачає не лише застосування методів дослідження в певній послідовності, але й постановку мети й завдань, визначення об'єкту й предмету дослідження, обрання типу педагогічного експерименту й зазначення кількості етапів дослідження, їх тривалості тощо.

Дослідник, який добре знає методи дослідження і можливості їх застосування, витрачає менше зусиль і працює успішніше. Застосування правильних методів спрямовує хід думок дослідника, дозволяє знайти найкоротший шлях для досягнення мети і забезпечує можливість раціонально витрачати час науковця.

Правильний вибір методів дослідження потребує знання їх класифікації.

Виходячи з того, що кожне наукове дослідження може відбуватись на двох рівнях: емпіричному (коли здійснюється процес накопичення фактів) і теоретичному (на якому здійснюється узагальнення знань), відповідно до цих рівнів загальні методи пізнання умовно ділять на три групи:

- методи теоретичного дослідження;
- методи емпіричного дослідження;
- методи, що можуть бути застосовані на емпіричному і теоретичному рівнях.

Найбільш уживані, апробовані й результативні методи дослідження: науково-історичний, проблемний і логічний аналіз, теоретичний аналіз філософської, психологічної, педагогічної й мистецтвознавчої літератури, дослідження історичних та архівних джерел; систематизація та класифікація виявлених фактів та явищ, хронологічний, системноструктурний і ретроспективний методи; порівняння, зіставлення, теоретичне узагальнення, метод системного аналізу, експериментальні методи (діагностичний, констатувальний, формувальний експерименти); методи математичної обробки.

Слід зауважити, що наведені методи є лише прикладом, тому для кожного дослідження вони будуть специфічними, такими, що найбільш повно реалізують поставлену мету та завдання (Додаток Г).

**Апробація результатів курсової роботи.** Вказується, на яких наукових конференціях (міжнародних, всеукраїнських, регіональних), семінарах, вебінарах тощо оприлюднені результати дослідження, проведеного в рамках курсової роботи, яким чином вони впроваджені або як можуть бути використані в практичній діяльності.

Результати курсової роботи також можна апробувати на олімпіадах, засіданнях гуртків, семінарах чи інших зібраннях, що мають відношення до теорії і практики певної галузі. Наявність наукових публікацій також враховується Державною екзаменаційною комісією при оцінюванні курсової роботи.

Завершується Вступ вказівкою про **структуру курсової роботи**, що містить інформацію про те, з яких частин складається робота, кількість її сторінок, в тому числі основного тексту (без бібліографічного списку і додатків) та кількість джерел, використаних у роботі. Обсяг Вступу має бути близько 10 % обсягу курсової роботи (2-3 сторінки).

### **3.5. Основна частина**

Зміст курсової роботи передбачає теоретичні і методичні аспекти дослідження. Основна частина дослідження має складатися з двох розділів, кожен розділ – з підрозділів, пунктів, підпунктів (якщо в цьому є необхідність). Розділи друкують з нової сторінки. В кінці кожного розділу формулюють



висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

В теоретичній частині подається аналіз наукової літератури, що містить:

- розгляд наукової літератури (філософської, психологічної, педагогічної, історико-педагогічної, методичної, мистецтвознавчої та ін.);
- аналіз сучасних нормативних актів, освітянських документів і педагогічних концепцій у ракурсі обраної проблеми;
- дефінітивний аналіз ключових понять;
- узагальнення інноваційного педагогічного досвіду;
- опис досвіду розв'язання аналогічних проблем в Україні та за кордоном.

Якщо у вступі лише коротко і аргументовано пояснюється, чому ця тема актуальна в науковому і практичному аспекті, доводиться необхідність її опрацювання, то ретельний огляд джерел з обраної теми виокремлюється в окремий розділ.

Виклад матеріалу можна вести або в хронологічній послідовності або за проблемними питаннями. Вибір того чи іншого варіанта залежить від характеру теми і зібраного матеріалу, глибини висвітлення окремих питань у науковій літературі.

Аналіз літератури з проблеми повинен бути не описовим і констатуючим, а критичним, орієнтованим на характеристику існуючого досвіду та з'ясування невирішених питань, на пошук шляхів розв'язання проблеми і повинен презентувати власну позицію автора стосовно позиції інших дослідників. Обов'язковим є покликання на використану літературу згідно з існуючими правилами для запобігання плагіату.

Наприкінці першого розділу на підставі теоретичного аналізу літератури та її узагальнення формулюються вихідні положення, які визначатимуть вибраний напрям наукового пошуку.

Теоретична частина повинна займати орієнтовно 10-15 сторінок.

Другий розділ відображає методичні основи курсової роботи (15-20 сторінок основного тексту).

Ця частина вміщує виклад основних методів дослідження та відповідних методик і передбачає:

- аналіз сучасного стану досліджуваної проблеми (констатувальний етап експерименту),
- опис методики дослідження (формульальний етап експерименту):
- опис результатів дослідження – підсумковий етап експерименту (з визначенням мети, завдань, ходу, критеріїв, показників та рівнів оцінки досліджуваних явищ, проведенням кількісного та якісного аналізу результатів, використанням методів математичної статистики);

– опис досвіду власної практичної діяльності у межах дослідження.

У цій частині роботи з вичерпною повнотою викладають результати власних досліджень із виокремленням того нового, що вноситься в розробку означеної проблеми.

Автор повинен оцінювати повноту розв'язання поставлених завдань, визначати достовірність отриманих результатів (характеристик, спостережень), порівнювати їх з аналогічними результатами українських і зарубіжних дослідників, обґрунтовувати необхідність подальших досліджень.

При оформленні дослідницького матеріалу корисно складати таблиці, графіки, схеми, діаграми, які обов'язково мають бути проаналізовані і пояснені. Наприкінці другого розділу курсової роботи також повинні бути висновки про підтвердження прогнозованого результату дослідження.

Бажано рівномірно розподілити основний матеріал за розділами і підрозділами основної частини роботи. Проте, загальна структура основної частини роботи значною мірою залежить від її специфіки.

### **3.6. Висновки**

Загальні висновки – є логічним завершенням курсової роботи. Головна їх мета – підсумувати проведену роботу, сформулювати результати дослідження.

У висновках потрібно зробити наголос на досягненнях роботи з урахуванням визначеної мети та завдань. Тут стисло за нумерованими пунктами подають найважливіші висновки, отримані результати роботи та її практичної апробації, невирішені питання, можливості й перспективи практичного упровадження й поширення сфери використання отриманих наукових, методичних, навчально-методичних та практичних результатів.

У висновках необхідно наголосити на якісних і кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати їхню достовірність, викласти пропозиції і методичні рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів, успішного розв'язання досліджуваної проблеми, які сприяють удосконаленню існуючого досвіду, а також окреслюють можливі напрямки подальшого дослідження проблеми.

Найбільш прийнятні для опису результатів слова: *«визначено...», «з'ясовано...», «класифіковано...», «конкретизовано...», «допрацьовано...», «уточнено...», «встановлено...», «обґрунтовано (аргументовано)...», «доведено...», «запропоновано...», вважається за доцільне...» та ін..*

Висновки формулюють також рекомендації щодо наукового і практичного значення отриманих результатів.

Покликання на інших авторів, їх цитування, а також наведення загальновідомих істин у висновках не допускаються.

Рекомендується, щоб обсяг висновків становив не більше, як 5 відсотків обсягу основної частини курсової роботи (2-3 сторінки).

При описі отриманих результатів слід уникати таких формулювань: «був проведений аналіз...», «вивчено...», «зроблений порівняльний аналіз...» та ін..

У ВИСНОВКАХ викладають наукові і практичні результати, отримані в роботі, що повинні містити формулювання розв'язаного завдання (проблеми), обґрунтування шляхів вирішення, значення для науки і практики.

### **3.7. Список використаних джерел**

У тексті курсової роботи після висновків подають «Список використаних джерел», що містить повний бібліографічний опис нормативних документів, наукових праць та довідкової літератури, використаних автором. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до ДСТУ 8302:2015.

При написанні курсових робіт обов'язковим є використання Законів України, Постанов і наказів МОНУ, інших нормативно-правових документів. Тому, добираючи матеріал, необхідно опрацювати всю нормативно-правову базу з теми курсової роботи, при цьому використовуючи лише чинні документи з останніми змінами та доповненнями.

Посилання на застарілий нормативний матеріал є суттєвим недоліком курсової роботи. Нормативно-правові акти, що втратили чинність, можна використовувати лише для порівняльного аналізу досліджуваної проблеми.

У *Списку використаних джерел* подаються повні бібліографічні назви публікацій із зазначенням загальної кількості сторінок, а у статтях – перша і остання сторінки. Назви розміщуються за алфавітом – спочатку кириличні видання, потім видання латиною. Записи розташовують в алфавітному порядку за прізвищами авторів або перших слів назв творів, записаних без автора

Авторів, які мають однакові прізвища, записують в алфавітному порядку їхніх ініціалів. Праці одного автора записують за алфавітом перших букв назв його праць. Праці одного автора з однаковою назвою записують за хронологією. Зразки бібліографічного запису подано в Додатку Д.

У роботі має бути використано 25-35 джерел. Не слід прагнути тільки до запозичення матеріалу. Без посилання на джерело або при дослівному списуванні без лапок текст є *плагіатом* (відповідно до статей 6, 16, 32, 69 Закону України «Про вищу освіту», «Про авторське право і суміжні права», Цивільного кодексу України та Статуту коледжу).

Обов'язковим є посилання на використані джерела згідно до чинних правил щодо запобігання академічного плагіату. У разі виявлення випадків плагіату робота не допускається до захисту.

### **3.8. Додатки**

Додатки оформляють як продовження курсової роботи, починаючи кожен з нової сторінки. Розміщувати додатки слід у порядку появи покликань на них у тексті. Укладаючи додатки, слід враховувати їх професійну цінність для використання дослідниками; визначити їх оптимальну величину (уникати занадто великого обсягу або обмеженої кількості).

Додатки мають містити таблиці, схеми, графіки, діаграми, зразки анкет, тести, які, зважаючи на великий обсяг не можуть бути розміщені в основному тексті роботи; проміжні математичні доведення, формули і розрахунки; методики, протоколи і матеріали дослідження; довідки про впровадження; різноманітні методичні матеріали (розробки занять, виховних заходів, нових видів наочності, зразки планів, пам'яток тощо); дитячі творчі роботи, фотографії, які ілюструють дослідницьку роботу та ін.

Якщо додатки можна розмістити на аркушах формату А 4, вони послідовно брошуруються у роботу після списку використаних джерел з наскрізною нумерацією сторінок. Для додатків можна не дотримуватися вимог щодо розміру шрифту та міжрядкового інтервалу.

За потреби до додатків доцільно включати таблиці, ілюстрації, які допомагають кращому сприйняттю матеріалу. Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. В правому верхньому кутку малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки: А, Б, В.... крім Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Позначення «ДОДАТКИ» слід розміщувати посередині рядка, а нижче симетрично до тексту розміщується назва додатку.

#### **4. ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ**

Текст курсової роботи друкують за допомогою комп'ютера на одній стороні аркуша білого паперу формату А 4 шрифтом Times New Roman, розміром 14 пунктів через інтервал 1,5 до тридцяти рядків на сторінці.

При друкуванні тексту роботи необхідно залишати поля таких розмірів: зліва – 3 см, справа – 1-1,5 см, зверху, знизу – 2 см, абзацний відступ – 1,25 см.

Перша сторінка оформляється як титульна, на ній немає колонтитула, немає також і номера сторінки. Зразок оформлення у додатку Б.

У тексті курсової роботи номери сторінок проставляються у правому верхньому куті без крапки після цифри.

Зміст відповідає плану роботи. Єдиною відмінністю є зазначення номерів сторінок. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, таблиць, малюнків, формул подають арабськими цифрами без знаку №. Вказується лише номер початкової сторінки пункту плану (Додаток В).

Номер розділу позначають арабськими цифрами й ставлять після слова «РОЗДІЛ 1», після цифри крапку не ставлять. Нижче з нового рядка друкують заголовок розділу, який має бути розміщений в наступному рядку під номером, по центру рядка.

Кожен розділ починається з нового аркуша. Назви розділів пишуть великими літерами звичайним жирним шрифтом.

Розділ може поділятися на підрозділи (2-3). Заголовок підрозділу пишеться малими прописними літерами жирним шрифтом розміром 14 пунктів.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу: номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку.

Після номера підрозділу також має стояти крапка, наприклад: «2.1.» (перший підрозділ другого розділу) й далі назва підрозділа.

Заголовки змісту, вступу, висновків, списку використаних джерел і літератури, додатків, списків позначень та скорочень повинні бути розміщені по центру рядка і написані також великими літерами звичайним жирним шрифтом розміром 14 пунктів: «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ...», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ».

Заголовок будь-якої зі структурних частин не може знаходитися вкінці аркуша, після нього мусять бути принаймні два рядки тексту, що знаходяться на відстані 5 мм від заголовка.

Жоден заголовок не може закінчуватися крапкою. Якщо він довший одного рядка, то не слід вживати перенесення (поділу) слів; наступний рядок повинен починатися з того самого відступу.

Після заголовку потрібно пропустити один рядок. Кожен наступний абзац починається відступом 1,25 см.

*Ілюстрації* (рисунок, схеми, графіки та ін.) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка, наприклад: Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Підпис під ілюстрацією звичайно має такі основні елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис.»;
- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного.

Не варто подавати покликання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. Ілюстрації не мають завершувати підзаголовок або підпункт. У тому місці, де викладається тема, пов'язана із ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують покликання у вигляді виразу у круглих дужках «(рис. 3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1».

*Таблиці* нумерують послідовно в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

При написанні роботи потрібно давати посилання на літературні джерела, з яких запозичені матеріали. Оформлення посилання в тексті: [2, 69] – означає, що цитата запозичена із 69 сторінки 2 джерела в бібліографії.

Посилання на декілька видань оформлюється так: [5; 7; 10; 23] (вказуються порядкові номери у списку джерел без посилання на сторінки).

В окремих випадках, коли номер сторінки вказати неможливо, скажімо в Інтернет-публікації, то посилання оформляється так: [24], де 24 – номер джерела у списку.

При посиланні на ілюстрацію вказують Рисунок 1.2., на таблицю – у Таблиці 1.3. За потреби до додатків доцільно включати таблиці, ілюстрації, які допомагають кращому сприйняттю матеріалу.

*Додатки* оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки і мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. В правому верхньому кутку малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки (наприклад Додаток А, Додаток Б).

### **Правила цитування та покликання на використані джерела**

Текст курсової роботи передбачає цитування та покликання на використані джерела, на яких розроблюється проблема і розв'язуються завдання дослідження, а також на рисунки, таблиці, матеріали додатка, які наводяться в самій роботі. Це дає змогу відшукати документи і перевірити достовірність цитованих відомостей, допомагає краще з'ясувати зміст тексту магістерського дослідження.

Загальні вимоги до цитування такі:

➤ текст цитати починають і закінчують лапками і наводять у тій граматичній формі, в якій його подано у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наприклад: *«Бачення і переживання краси навколишнього світу, – стверджував В. Сухомлинський, – одне з головних джерел розуміння й переживання радості буття, краси життя...» [19, с. 373].*

➤ цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора; пропуск окремих слів при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Наприклад: *Педагог, на думку А. Щербо, «повинен володіти навичками організації індивідуальної та колективної естетичної діяльності дітей, ... бути «естетично виразним»... [326, с. 22].*

➤ при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути дуже точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів. Наприклад: *Аналіз літератури з питань естетичного виховання дітей [15; 19; 54; 70-74 та ін.] дав можливість виокремити і певні труднощі, що можуть виникнути в процесі формування їх естетичного досвіду.*

➤ кожен цитату і непряме цитування обов'язково супроводжують покликанням на джерело за його порядковим номером у «Списку використаних джерел», наприклад: *«Ми, педагоги, стоїмо біля коліски людини, особистості, – наголошував В. Сухомлинський, – цієї величезної цінності, яка становить головне багатство суспільства і яку суспільство довірило нам.» [6, с. 422].*

### **Загальні вимоги і рекомендації щодо тексту курсової роботи:**

➤ Виклад і структура роботи повинні бути підпорядковані єдиній логіці реалізації мети і завданням, сформульованим у Вступі.

➤ У тексті не слід залишати нічого зайвого, що виходить за межі теми і завдань роботи.

➤ Матеріал повинен викладатись логічно, послідовно, аргументовано.

➤ Особлива увага має приділятися стилю викладення матеріалу

використаних джерел. При цитуванні в обов'язковому порядку необхідно посилатися на джерело.

➤ Необхідно дотримуватися культури викладу та наукового стилю мовлення, використовувати лексику і обороти, прийнятні для наукових текстів. Висловлювати матеріал в роботі рекомендується від першої особи, в множині (наприклад, «ми вважаємо...», «на нашу думку...», «ми підтримуємо...») або ж у безособовій формі (наприклад, «можна погодитися ...», «варто використати концепцію ...»).

➤ Під час написання роботи слід зважати на міркування дослідників щодо досліджуваної проблеми, наводячи цитати з опрацьованої літератури. Доречним буде вживання фраз: науковець (дослідник, автор або його прізвище, ініціали) *зауважує (підкреслює, зазначає, розглядає, аналізує, стверджує, вважає, характеризує, доводить, кваліфікує, витлумачує, трактує, обґрунтовує, виокремлює, наголошує, торкається проблеми, звертає увагу на..., дає визначення..., на думку..., за твердженням..., за визначенням..., услід за... тощо).*

➤ Для логічного зв'язку думок і послідовного викладу результатів дослідження в тексті роботи варто вживати такі слова і фрази: *зокрема, а саме, отже, розглянемо приклад, аналіз підтверджує, підкреслимо, зазначимо, іншими словами; відомо, що...; дискусійним є питання про..., не викликає сумніву факт, у результаті можна зробити висновок тощо.*

➤ Висновки й узагальнення мають бути логічно пов'язані між собою й відображати розв'язання поставлених завдань, підсумки дослідження.

## 5. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Процедура захисту курсової роботи є публічною і відбувається до початку державних екзаменів.

Остаточний варіант правильно оформленої курсової роботи подається науковому керівнику не пізніше як за 10 днів до дня захисту. Керівник визначає ступінь готовності роботи, відповідність її вимогам і надає рекомендації щодо допуску до захисту.

Робота, що не відповідає встановленим вимогам, повертається на доопрацювання, після якого має бути повторно подана в зазначений термін.

У випадку несвоєчасного виконання курсової роботи здобувач освіти не отримує допуск до захисту. Щоб уникнути негативних наслідків, важливо завчасно узгоджувати з науковим керівником можливі труднощі та в разі потреби домовлятися про перенесення термінів або часткове подання роботи на перевірку.

Слід зауважити, що у разі виявлення *плагіату* курсова робота не допускається до захисту і не зараховується.



До захисту курсових робіт допускаються здобувачі освіти, які виконали всі вимоги навчального плану, подали в установлений термін курсову роботу й отримали позитивний відгук наукового керівника.

Строк захисту курсової роботи визначається відповідно до графіка, затвердженого заступником директора з навчальної роботи. Захист курсової роботи здійснюється перед науковим керівником та іншими членами комісії у складі трьох викладачів коледжу.

Науковий керівник надає відгук на курсову роботу. Форма написання – довільна, однак особливу увагу слід звернути на такі аспекти, як: актуальність теми, вміння застосовувати теоретичні знання для вирішення конкретних практичних завдань, наявність у роботі особистих пропозицій і рекомендацій, їхня новизна, перспективність, практична цінність, достовірність результатів і обґрунтованість висновків, стиль викладання та оформлення роботи, недоліки роботи, висновок про допуск до захисту.

Захист курсової роботи передбачає ґрунтовну доповідь (10-15 хв.) із презентацією результатів дослідження, містить висвітлення основних положень курсової роботи: актуальності проблеми дослідження, аналізу останніх наукових публікацій, визначення мети та завдань, об'єкта та предмета дослідження, теоретичного і практичного значення, виклад змісту дослідження, результатів і висновків.

Наукова доповідь — це структуроване усне повідомлення про результати дослідження, яке має на меті ознайомлення аудиторію з науковими даними, аналізом або висновками з певної теми.

Основні складові наукової доповіді:

1. Тема і мета дослідження – чітке формулювання теми, актуальності дослідження та основної мети, що допоможе аудиторії зрозуміти, над чим працював автор, і чому ця тема є важливою.

2. Вступ – короткий огляд контексту, проблематики та теоретичних основ, що висвітлює тема. Варто згадати, які саме завдання дослідження.

3. Основна частина:

- Огляд літератури – короткий опис попередніх досліджень та наукових джерел, на яких ґрунтується дослідження.

- Методи дослідження – опис методів, що використовувалися в процесі дослідження (експерименти, аналіз даних, опитування тощо).

- Результати та аналіз – показ основних результатів дослідження у вигляді таблиць, графіків, діаграм або короткого опису. Важливо обговорити значення результатів та порівняти їх із попередніми дослідженнями.

4. Висновки – узагальнені результати дослідження, основні висновки та їх значення. Можна також подати рекомендації щодо подальших досліджень або можливості практичного застосування результатів.

5. Список літератури – перелік наукових джерел, на які посилалися під час підготовки доповіді, оформлений відповідно до стандартів.

Доповідь має *супроводжуватися мультимедійною презентацією*, що ілюструватиме основні положення роботи та демонструватиме найбільш важливу інформацію. В процесі створення презентації необхідно дотримуватись певної послідовності та правил (Додаток Е).

По завершенні доповіді члени Екзаменаційної комісії і присутні ставлять запитання, які пов'язані з темою курсової роботи. Відповіді повинні бути короткими, чіткими і добре аргументованими. Якщо можливі посилання на текст курсової роботи, то їх потрібно обов'язково зробити. Це додасть відповідям більшу переконливість і одночасно дозволить підкреслити достовірність результатів дослідження.

## **6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ Й ТИПОВІ НЕДОЛІКИ**

Оцінювання результатів захисту курсової роботи студента здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою системою контролю знань: за 100-бальною шкалою, з наступним переведенням у національну шкалу.

При оцінюванні курсової роботи враховуються такі аспекти:

- уміння поставити проблему та обґрунтувати її актуальність;
- рівень опрацювання теми, повнота її розкриття;
- повнота аналізу літературних джерел;
- методологічна грамотність;
- адекватність застосованих методів дослідження;
- якість інтерпретації та аналізу отриманих результатів;
- відповідність висновків гіпотезі та меті дослідження;
- творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу;
- мовне оформлення та володіння стилем наукового викладу; коректність цитувань, оформлення бібліографії;
- правильність та акуратність оформлення курсової роботи;
- доповідь на захисті, її відповідність виконаній роботі та інформативність щодо отриманих результатів, культура мовлення;
- використання під час захисту засобів наочності та якість їх виконання;
- уміння відповідати на запитання (Додаток Ж).

У процесі написання й оформлення курсової роботи необхідно уникати типових помилок, зокрема таких:

1. Зміст роботи не відповідає плану дослідження або не розкриває тему повністю чи в її основній частині.

2. Сформульовані розділи (підрозділи) не відображають реальну проблемну ситуацію.

3. Мета дослідження не пов'язана з проблемою або сформульована абстрактно і не відображає специфіки об'єкта і предмета дослідження.

4. У курсовій роботі виявлено плагіат.

5. Не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури (останні 5-10 років) з теми дослідження.

6. Аналітичний огляд сучасних публікацій з теми роботи має форму анотованого списку і не відображає рівня досліджуваної проблеми.

7. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням.

8. У роботі немає покликань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал.

9. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без додержання вимог державного стандарту.

10. Як ілюстративний матеріал використано таблиці, діаграми, схеми, запозичені не з першоджерел, а з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті.

11. Обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, наявність великої кількості помилок.

Слід зауважити, що оцінка курсової роботи залежить від якості роботи (змісту та оформлення); своєчасності та правильності оформлення супровідних документів, від оцінки роботи науковим керівником та екзаменаторів; виступу перед ЕК та відповідей на запитання присутніх тощо.

## **7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ**

### **Базова література**

1. Конверський А. Організація та методологія наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2016. 352 с.

2. Мальська М. П. Організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2017. 136 с.

3. Методика та організація наукових досліджень : навч. посібник / ред. С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

4. Методичні рекомендації до написання та оформлення курсових робіт. Покровськ : ВЦ, 2019. 73 с.

5. Методичні рекомендації щодо оформлення бібліографічного оформлення списків літератури відповідно до вимог ДСТУ 8302 : 2015 / авт.-упоряд. Р. О. Дзумедзей, І. Я. Стрихар, Н. Г. Мазур. Івано-Франківськ, 2017. 7 с.

6. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / уклад. Л. Г. Ліпич, С. М. Бортнік, І. Г. Волинець та ін. ; за заг. ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 220 с.

7. Олексюк О. М., Тушева В. В. Методологія наукових досліджень у галузі мистецтвознавства та музичної педагогіки : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 176 с.

8. Пехота О. М., Єрмакова І. П. Основи педагогічних досліджень: від студента до наукової школи : навч.-метод. посібн. Миколаїв : Іліон, 2012. 340с.

9. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підр. Рівне: Волинські обереги, 2013. – 360 с.

10. Слободинська Т. С. Основні параметри наукових досліджень : орієнтири для самостійної роботи : навч.-метод. посіб. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 128 с.

11. Черкасов В.Ф. Основи наукових досліджень у музично-освітній галузі : підр. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, Харків : ФОП Озеров, 2017. 316 с.

12. Чорна Н. Б. Курсова робота: написання, оформлення, захист : метод. реком. Вінниця : ТОВ «Друк-Плюс», 2022. 50с.

13. Чорненький Я. Я., Чорненька Н. В., Рибак С. Б. Основи наукових досліджень. Організація самостійної та наукової роботи студента : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. К. : ВД «Професіонал», 2016. 208 с.

14. Якорнов Є. А. Основи наукових досліджень: конспект лекцій. Київ : НТУУ «КПІ», 2015. 249 с.

### **Допоміжна література**

1. Жукова О. М., Мазур О. Л. Академічна доброчесність у системі вищої освіти України. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 2021.

2. Мороз Л.І., Мороз І.В., Литвиненко І.С., Прасол Д.В., Чугуєва І.Є. Науково-дослідна робота студентів у вищих навчальних закладах : навч.-метод. посібн. Миколаїв: Вид-во «Арнекс», 2017. 164 с.

3. Мультимедійні технології та засоби навчання : навчальний посібник / А. М. Гуржій, Р. С. Гуревич, Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський; за ред. академіка НАПН України Гуржія А. М. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 556 с

4. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах : навч. посібн. / за заг. ред. В. М. Костюкевича. Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. 554 с.

5. Плагіат і академічна доброчесність: міжнародні стандарти та українська практика / за ред. І. І. Горбачука, М. В. Сулими. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2019.

6. Положення про систему виявлення та запобігання академічного плагіату у творах працівників та здобувачів освіти Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж». URL : [https://vgpk.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/02/polozhennia-pro-zapobhannia-plahatu.pdf\\_pdf](https://vgpk.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/02/polozhennia-pro-zapobhannia-plahatu.pdf_pdf)

7. Тарасенко Г. С., Кривошея Т. М. Дипломна робота як форма діагностики якості підготовки магістрів спеціальності 8.01010101 Дошкільна освіта : метод. реком. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 81 с.

### Інтернет-ресурси

1. Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека імені Валентина Отамановського. URL : <https://www.library.vn.ua/>.

2. Закон України «Про вищу освіту» від 1.07.2014 р. №1556–VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37–38.

3. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники, дисертації, автореферати.) URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>.

4. Наукова періодика України (журнали та збірники наукових праць). URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc%5FGum/Vlush>.

5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

6. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти : Лист МОН України від 23.10.2018 № 1/9-650 // Освіта.UA : сайт. URL: [http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya\\_osvita/62228/](http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/62228/).

### СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

**1. ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ** – містить бібліографічну інформацію, необхідну для пошуку документа.

**2. ЗМІСТ** – містить назви розділів, підрозділів, вказані сторінки.

**3. ВСТУП** – короткий опис курсової роботи в послідовності: актуальність проблеми, аналіз наукових джерел, об'єкт, предмет, мета, завдання, методи, апробація, структура дослідження (2-3 стор).

**4. ОСНОВНА ЧАСТИНА** – складається з розділів та підрозділів:

РОЗДІЛ 1. – теоретичний (ключові поняття теми, класифікація, історія);

РОЗДІЛ 2. – практичний (методика, аналіз практики, рекомендації тощо).

**5. ВИСНОВКИ** – наукові й практичні результати, отримані в роботі, що відповідають завданням, узагальнення (1-2 стор.).

**6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ** – 25-35 джерел, відповідно Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

**7. ДОДАТКИ** – інформаційні матеріали, що позначають у правому верхньому кутку:

- нормативні документи;
- схеми;
- графіки;
- таблиці;
- ілюстрації;
- методичні матеріали.

**ОБСЯГ КУРСОВОЇ РОБОТИ: 25-35 стор.**

КОЛЕДЖ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ  
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ  
«ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»  
Музично-педагогічне відділення

**КУРСОВА РОБОТА**

з методики музичного виховання в ЗЗСО  
**ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ  
НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Здобувача(ки) освіти 4 курсу 41-М групи  
спеціальності 014 Середня освіта  
(Музичне мистецтво)

ПІБ \_\_\_\_\_

Керівник: ПІБ \_\_\_\_\_

(наук. ступінь, посада)

Оцінка: \_\_\_\_\_

Голова комісії: \_\_\_\_\_

Члени комісії: \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

**ЗМІСТ**

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	6
1.1. Історія впровадження музичного виховання в ЗЗСО.....	6
1.2. Педагогічні концепції музично-естетичного виховання школярів.....	10
1.3. Музичне мистецтво як навчальний предмет.....	17
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ .....	21
2.1. Особливості викладання уроків музичного мистецтва в ЗЗСО .....	21
2.2. Методичні рекомендації щодо впровадження інтегрованого курсу «Мистецтво» в ЗЗСО.....	26
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	36
ДОДАТКИ.....	42



## МЕТОДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

**Методи, які використовуються на теоретичному рівні дослідження:** термінологічний (понятійний); ідеалізації, формалізації, аксіоматичний, сходження від конкретного до абстрактного, гіпотези і припущення, історичний.

**Методи, що використовуються на емпіричному рівні:** спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент.

**Спостереження** – систематичне, цілеспрямоване, активне вивчення предметів та явищ реальної дійсності, що знаходяться в природному стані або в умовах наукового експерименту. Дослідник керується завжди визначеною ідеєю, концепцією, гіпотезою, а тому спостерігає не все, а тільки те, що дозволяє уточнити власну позицію.

**Результат** спостереження – опис – фіксація засобами природної та штучної мови (схеми, таблиці, графіки) тощо) вихідних даних про досліджуваний об'єкт.

**Функції** спостереження:

- ✓ фіксація та реєстрація різних фактів;
- ✓ попередня класифікація зафіксованих фактів;
- ✓ перевірка гіпотез та теорії;
- ✓ перевірка адекватності та істинності теоретичного дослідження.

**Порівняння** – це універсальний метод наукового пізнання, процес встановлення схожості або відмінності предметів і явищ дійсності, а також пошук загального, притаманного двом і більше предметам.

Вимоги до порівняння: 1) порівнювати можна лише такі явища, між якими може існувати певна об'єктивна спільність; 2) порівняння має здійснюватися за найважливішими, істотними ознаками для пізнання об'єкта.

Найбільш поширений спосіб порівняння – умовивід за аналогією.

**Вимірювання** – метод, що являє собою певну систему фіксації та реєстрації кількісних характеристик досліджуваного об'єкта за допомогою приладів.

**Експеримент** – це метод, при якому дослідник активно і цілеспрямовано

впливає на досліджуваний об'єкт шляхом створення контрольованих та керованих умов, що дозволяють виділити певні властивості, зв'язки в досліджуваному об'єкті і багаторазово їх відтворювати.

Термін «експеримент» (від. лат. *experimentum* – спроба, дослід) вживається для позначення низки споріднених понять: дослід, цілеспрямоване спостереження, відтворення об'єкта дослідження, організація особливих умов його існування, перевірка передбачень; апробація знання досліджуваних явищ в контрольованих або штучностворених умовах.

Основною метою експериментів є визначення властивостей об'єктів дослідження та перевірка справедливості гіпотез і на цій основі широке вивчення теми наукового дослідження.

Для завдань експерименту характерним є передбачення тих результатів, які неможливо отримати іншими методами наукового дослідження, здобуття нових наукових висновків про побудову, зв'язки, закономірності функціонування і розвитку навчально-виховного процесу, більш досконалого за своїми навчальними і розвивальними можливостями порівняно з наявною практикою.

Специфіка експериментального дослідження в науково-дослідній практиці має такі основні етапи:

- 1) констатувальний;
- 2) формуючий;
- 3) корегуючий;
- 4) контрольний

**Методи, що використовуються на емпіричному і теоретичному рівнях дослідження:** аналіз і синтез, абстрагування, узагальнення, індукція і дедукція, аналогія, моделювання, систематизація.

**Аналіз і синтез** – поділ предметів на складові частини та подальше об'єднання частин в ціле. Аналіз (розкладання, розподіл) є сукупністю логічних операцій, завжди присутній в будь-якому науковому пізнанні, дозволяє проникнути в сутність явища шляхом розбиття його на складові елементи та опису кожного з них з урахуванням меж поділу явищ, перша стадія пізнання явищ, що вимагає наявності другої – синтезу.

Синтез (об'єднання, узгодження, складання) – це метод наукового пізнання: уявне об'єднання складових сторін, елементів, властивостей, зв'язків досліджуваного об'єкта, виокремлених в результаті аналізу, і вивчення цього об'єкта як єдиного цілого.

**Абстрагування** – уявне відволікання від несуттєвих властивостей, зв'язків, відносин предметів та одночасне виокремлення сторін, зв'язків цих предметів, що цікавлять дослідника.

**Узагальнення** – логічний процес і результат уявного переходу від одиничного до загального, від менш загального до більш загального.

**Індукція** (наведення) – метод, в якому **загальний висновок** являє собою знання про весь клас об'єктів, отриманий в результаті вивчення **окремих елементів цього класу**.

**Дедукція** (виведення): розумовий процес, в якому знання про елемент класу виводиться із знання загальних властивостей цього класу; думка при дослідженні йде від загального до окремого, об'єктивна основа методу – це те, що кожен предмет містить в собі єдність загального та одиничного.

**Аналогія** – це метод наукового дослідження, за допомогою якого від схожості об'єктів певного класу в деяких ознаках робиться висновок про їх схожість в інших ознаках.

**Моделювання** – метод, за допомогою якого вивчення об'єкта (оригіналу) здійснюється шляхом створення його копії (моделі), що замінює оригінал, який потім вивчається з певних сторін, які цікавлять дослідника.

Модель (міра, образ, норма) – умовний образ якогось об'єкта, визначений спосіб вираження властивостей, зв'язків предметів та явищ реальної дійсності на основі аналогії, встановлення між ними збігів та на цій основі відтворення їх на матеріальному або ідеальному об'єкті.

Модель – це уявна або матеріальна система, яка, відображуючи або створюючи об'єкт дослідження, може замінити його так, що його вивчення дасть нову інформацію про об'єкт.

## **ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ «СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» ЗА НОВИМИ СТАНДАРТАМИ**

*Національний стандарт України «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015»* набув чинності 1 липня 2016 р. Стандарт розроблено фахівцями Книжкової палати України імені Івана Федорова і його дія поширюється на бібліографічні посилання в опублікованих і неопублікованих документах незалежно від носія інформації.

ДСТУ 8302:2015 містить інформацію про: види бібліографічних посилань та правила їхнього складання; особливості складання комплексного бібліографічного посилання; особливості складання бібліографічного посилання на електронний ресурс; особливості складання бібліографічного посилання на архівний документ.

### **ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ЛІТЕРАТУРИ за ДСТУ 8302:2015**

#### **Законодавчі та нормативні документи**

Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.

Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. Освіта. 2002. 24 квіт. (№ 14). С. 2–4.

Закон України «Про освіту»: чинне законодавство станом на 05 червня 2018 року: Офіц. текст. Київ: Алерта, 2018. 120 с.

#### **Книги**

*Однотомні видання*

*Один автор*

Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті -1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.

Момот Т. Л. Пальчиками граємо – мову розвиваємо: Бібліотека логопеда-практика. Тернопіль: Навч. кн.: Богдан, 2018. 24 с.

*Два і більше авторів*

Кравченко Г. Ю., Сіліна Г. О. Інклюзивна освіта в ДНЗ. Харків: Ранок, 2018. 176 с. (Серія «Сучасна дошкільна освіта») 1 електрон, опт. Диск.

Дмитренко К. А., Коновалова М. В., Семиволос О. П., Бекетова С. В. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності: метод. посіб. Харків: ВГ «Основа», 2018. 119 [1] с.: табл., схеми, рис. (Серія «Нові формати освіти»),

*Без автора*

Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції: у 2 т.: кол. моногр. Київ, 2012. 436 с.

Цивільний захист у ДНЗ / упоряд.: Л. А. Швайка. Харків: Вид. група «Основа», 2018. 159[1] с.: іл. (Серія «ДНЗ. Керівнику»).

**Збірники**

Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.

Волинь – край козацький: наук. зб.: матеріали наук.-практ. конф. з пед. краєзнавства (м. Луцьк – смт Торчин – смт Рокині, 25 жовтня 2018 р.) / ред. кол.: Г. Бондаренко, О. Дем'янюк, П. Олешко. Луцьк: ВІППО, 2018. 152 с.

**Матеріали конференцій, з'їздів, тези доповідей**

Предметна компетентність із фізики учня Нової української школи Неперервна освіта в модусах минулого, теперішнього майбутнього: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Луцьк, 24–26 травня) / уклад. В. О. Савош. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 236 с.

Збірник матеріалів обласної науково-практичної конференції «Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського в освітньому просторі Волині» – до 100-річчя від дня народження / упоряд. А. М. Луцюк. Луцьк: ВІППО, 2018. 172 с.

**Багатотомні видання**

Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ: Наук. думка, 2013. Т. 10. 784 с.

## **Каталоги**

Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2008 року. Київ: Академперіодика, 2009. 444 с.

## **Автореферати дисертацій**

Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918—1933 рр.: автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.

## **Дисертації**

Дикий О. Ю. Методика навчання військово-прикладного семиборства старшокласників у позаурочній діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я). Луцьк, 2018. 232 с.

## **Стандарти**

ДСТУ 3582:2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.

ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с.

## **Рецензії**

Касьянов Г. Глобальна еволюція людства: культурноцивілізаційний вимір. Вісн. Книжк. палати. 2001. № 12. С. 14–15. Рец. на кн.: Шейко В. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець ХІХ— початок ХХ ст.): монографія: у 2 т. Харків, 2001. Т. 1. 520 с.; т. 2 .400 с.

## **Частина видання**

*Стаття із журналу, збірника, розділ книги*

Луцюк А. М. Новаторська педагогіка В. О. Сухомлинського і Нова українська школа: дослідницька робота вчителя. Пед. пошук.

2018. № 3 (99). С. 20–23.

Остапйовська Т. П., Остапйовський І. Є. Розвиток самоменеджменту у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського. Наук. вісн. СХУ ім. Лесі Українки. Сер. Пед. науки. 2018. № 2. С. 18– 24.

Єндрущук С. М., Никитюк Л. М., Муляр О. П. Підвищення фахового рівня вчителів початкових класів області в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа». Пед. пошук. 2018. № 4. С.38–48

*Незалежно від кількості авторів у позатекстовому переліку бібліографічних посилань (списку літератури)*

Яцків Я. С., Радченко А. І. Про ефективність видання наукових журналів в Україні. Вісн. НАН України. 2012. № 6. С. 62—67.

*Незалежно від кількості авторів у підрядковому бібліографічному посиланні (посторінкових примітках) за умови, що в основному тексті на цій сторінці написано:*

«У статті Я. С. Яцківа, А. І. Радченко «Про ефективність видання наукових журналів в Україні» опис можна подати в такому вигляді (п. 4.9 вказаного стандарту): Вісн. НАН України. 2012. № 6. С. 62–67.

### **Електронні ресурси віддаленого доступу**

*Опис ресурсу загалом*

Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2014).

*Опис частини електронного ресурсу в позатекстовому переліку бібліографічних посилань (списку літератури)*

Кот Н. Він учнів вчив у фізиці літати... Пед. роздуми: електронна газ. 2018. № 39. С. 3–4. URL: <http://vipro.org.ua/newspaper.php?id=51>

II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики (м. Луцьк) 2018-2019 н. р. URL: [http://nvk26.lutsk.ua/cgi-bin/newclient?contest\\_id=68](http://nvk26.lutsk.ua/cgi-bin/newclient?contest_id=68)

Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі *Бібліотечний вісник*. 2016. № 4. С. 8-12. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv\\_2016\\_4\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4) (дата звернення: 26.09.2017).

## ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ

➤ **Презентація має бути лише фоном** для усного повідомлення матеріалу, вона не повинна відволікати увагу від доповідача, аудиторія повинна слухати і сприймати матеріал, а не лише переглядати картинки на екрані.

➤ **Під час створення презентації доцільно** дотримуватися рекомендацій:

– не використовувати надто яскраві кольори (рекомендується застосовувати для тла холодні тони зелено-синьої гама або невиразні текстури);

– використовувати не більше ніж три кольори на одному слайді (при цьому кольори тексту та фону мають бути контрастними, рекомендується застосовувати кольорові схеми «темний текст на білому фоні»);

– застосовувати недовгі речення та формулювання з незначною кількістю прийменників, кожен слайд має відображати одну думку;

– кожен слайд має містити виразні та помітні заголовки;

– створити обґрунтовану кількість слайдів;

– не більше ніж 15 рядків тексту чи два зображення із коментарями на одному слайді;

– використовувати різноманітні таблиці, схеми, світлини, які мають чергуватися.

➤ У процесі оформлення мультимедійної презентації **слід дотримуватись таких технічних вимог:**

– надавати переваги горизонтальному розташуванню інформації;

– найважливішу інформацію подавати в центрі екрану;

– усі таблиці, схеми, діаграми, графіки тощо мають мати назву, яка в таблицях розташовується над, а в інших різновидах – під зображенням;

– надавати перевагу шрифтам «без насічок» (Arial, Calibri та інші) – їх легше читати з відстані;



- розмір шрифтів має бути в межах: 22-28 пт – для заголовків, 18-22 пт – для основного тексту, 16-20 пт – для підписів зображень, 14-16 пт – для номерів слайдів;

- номер слайда розташовується у правому верхньому кутку, на титульному та завершальному слайдах номер не ставиться.

➤ **Кожен слайд має містити:**

- стислий виклад матеріалу, максимальну інформативність тексту з використанням слів і скорочень уже знайомих аудиторії;

- короткі та лаконічні заголовки, які мають привертати увагу та узагальнювати основні положення слайду;

- важлива інформація (висновки, визначення, правила тощо) подається великим шрифтом і розміщується у лівому верхньому кутку слайда, кожному положенню (ідеї) треба відводити окремий абзац;

- головна ідея викладається у першому рядку абзацу;

- другорядна інформація розміщується внизу слайда;

- для ілюстрації найважливіших фактів, що дає можливість подати матеріал компактно і наочно, використовують таблиці, діаграми, схеми тощо, пояснення розміщуються якнайближче до ілюстрацій, з якими вони мають з'являтися одночасно на екрані;

- кожен слайд має відображати одну думку;

- поданий на ньому текст має складатися з коротких слів і простих речень;

- рядок має містити 6-8 слів, а загальна кількість слів не повинна перевищувати 50;

- підписи до ілюстрацій розміщуються під нею (до графіків, схем, фотографій тощо) і для таблиць над нею;

- кількість блоків статистичної інформації на одному слайді має бути не більше чотирьох;

– уся текстова інформація ретельно перевіряється на відсутність орфографічних, граматичних і стилістичних помилок, дієслова пишуться в одній часовій формі.

➤ **Створюючи слайд, треба пам'ятати**, що людина спроможна одночасно запам'ятовувати не більше трьох фактів, висновків, визначень, поданих на одному слайді.

➤ **Створюючи слайди, треба враховувати**

– стимулюючі (теплі) кольори (червоний, оранжевий, жовтий) сприяють збудженню нервової системи і діють як подразники, а дезінтегруючі (холодні) кольори (фіолетовий, синій, блакитний, синьо-зелений, зелений) заспокоюють її і викликають сонливий стан;

– найкращим поєднанням кольорів шрифту і фону є: білий на темносиньому, чорний на білому, жовтий на синьому;

– будь-який другорядний об'єкт, що рухається (анімований), знижує якість сприйняття матеріалу, відвертає увагу, порушує її динаміку.

➤ **Вимоги до демонстрацій презентацій:**

– показ слайда повинен супроводжуватися усним мовленням доповідача, що пояснює, коментує чи описує інформацію на екрані, але не переказує її.

– момент появи слайда на екрані не обов'язково повинен збігатися з коментарем доповідача – слухачам потрібно дати деякий час на самостійний його перегляд.

– не рекомендується під час презентації говорити в однаковому темпі та з однаковою гучністю, одноманітно рухатися перед аудиторією або не рухатися зовсім – усі ці чинники треба чергувати для уникнення відхилення слухачів від змісту дослідження.

## **ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ**

### **Слайд 1. Титульний:**

1. Назва навчального закладу.
2. Тема науково-дослідницької роботи.
3. Роботу виконав: прізвище, ім'я, по батькові, група, курс, спеціальність.
4. Науковий керівник: прізвище, ім'я, по батькові, посада, місце роботи.

**Слайд 2. Актуальність проблеми дослідження: цитати й вислови щодо теми дослідження (ілюстрація).**

**Слайд 3. Аналіз наукових джерел та публікацій (вчені, дослідники...).**

### **Слайд 4. Науковий апарат:**

Мета дослідження: ...

Об'єкт дослідження: текст ...

Предмет дослідження: текст ...

### **Слайд 5. Завдання дослідження:**

1. Здійснити теоретичний аналіз ...
2. Визначити ...
3. Експериментально перевірити ...
4. Узагальнити...

### **Слайд 6. Розділ 1 «Теоретичні основи дослідження...»**

1.1.....

1.2.....

**Слайд 7. Основні поняття: ... (термін) – це ... • ... (термін) – це (ілюстрації).**

### **Слайд 8. Загальні ознаки або структура поняття:**

Класифікація, види, функції тощо (схеми, таблиці).

### **Слайд 9. Розділ 2 «Методичні основи дослідження...»**

2.1.....

2.2.....

### **Слайд 10-12 Методика, досвід практики, експеримент:**

Методи, прийоми, форми, ....ілюстрації.

База дослідження (матеріали експерименту....).

Практичний довід.....

### **Слайд 13. Аналіз результатів дослідження:**

Діаграми, графіки, таблиці, формули.

### **Слайд 14. Висновки:**

1. Текст ... . 2. Текст ... . 3. Текст ... . 4. Текст ... . (ілюстрація).

**Слайд 15. Перспективи розвитку проблеми дослідження (ілюстрація).**

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ**

<b>№</b>	<b>Критерії</b>	<b>Оцінка</b>
1.	Зміст має логічний зв'язок і підпорядкованість окремих частин роботи розкриттю теми.	<b>5</b>
2.	Курсова робота відповідає вимогам: обсяг, пропорційність частин, джерельна база.	<b>5</b>
3.	Наявність усіх необхідних структурних компонентів: змісту, вступу, двох-трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.	<b>5</b>
4.	Якість здійснення аналітичного огляду використаних джерел, їх повнота, новизна й відповідність обраній темі дослідження.	<b>5</b>
5.	Повнота висвітлення теми роботи відповідно об'єкту, предмету, завдань і мети дослідження.	<b>5</b>
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення роботи: шрифт, поля, кегль, точне і правильне оформлення посилань на джерела.	<b>5</b>
7.	Мовностилістичне оформлення роботи: дотримання наукового стилю, культура мовлення автора, додержання орфографічних, пунктуаційних і стилістичних норм літературної мови.	<b>5</b>
8.	Чіткість і лаконічність висновків, відповідність завданням курсової роботи.	<b>5</b>
9.	Наявність додатків, креативний підхід.	<b>5</b>
10.	Якість створеної мультимедійної презентації до курсової роботи під час захисту.	<b>5</b>
11.	Якість публічного виступу, ґрунтовність доповіді.	<b>5</b>
12.	Правильність, чіткість відповідей на задані додаткові запитання. Наявність апробації.	<b>5</b>